

Dva narativa o narodnjacima: analiza stvaranja značenja

U ovom radu analiziran je pojam turbo-folka, odnosno diskursi u kojima se on javlja kao važan marker u formiranju ličnog i nacionalnog identiteta. "Intelektualističkom" diskursu koji je osuđivao turbo-folk i njegove konzumente kao elemente nacionalističke politike, naročito tokom devedesetih godina XX veka, suprotstavljeni su narativi ispitanika koji ovakvu vrstu muzike slušaju. Istraživanja su pokazala da za ove ispitanike nije karakteristična ona svest i politička ideologija koja se turbo-folku pripisuje. Upisivanje različitih značenja u turbo-folk i njegova tumačenja ukazuje da identitet nije fiksna kategorija, već proizvod društvene interakcije. U ovom slučaju pokazano je kako se kroz muziku i muzičko ponašanje konstruiše, između ostalog, lični/nacionalni identitet.

Uvod

Pojmovi "turbo-folka" i "narodnjaštva" prisutni su u svakodnevnom narativu u našoj društvenoj zajednici. Danas je sfera njihove upotrebe vrlo široka, kao i načini na koji su percipirani. Ukratko, turbo-folk je postao jedan od činilaca identifikovanja ljudi na ovom prostoru, bilo na pozitivan ili negativan način.

Jedna od teza objašnjenja turbo-folk kulture je da se ona javlja kao otpor Zapadu, socijalnom, ekonomskom i informacionom haosu. Druge strane turbo-folk smatraju nižim stepenom kulture, on je "kulturni korov protiv koga se treba boriti" i, nasuprot ustaljenom mišljenju, po nekima je ugrozio nacionalni identitet Srba kada je bilo potrebno upravo suprotno. "Sa pojavom turbo-folka u Srbiju dolazi nešto novo, nešto istočnjački, orijentalno, nešto što je suprotno Zapadu i što usporava evropeizaciju Srbije" (Ćirjaković 2005).

Sa ekspanzijom slušanosti turbo-folka početkom devedesetih godina u građanskom diskursu u Srbiji se javljaju različite analize i tumačenja. Često se moglo čuti da se srpska kultura zaglavila na nižem stepenu raz-

---

*Jelena Sučević
(1989), učenica II
razreda gimnazije
"Branko Radičević",
Stara Pazova*

*MENTOR:
Marina Simić, MA,
University of
Manchester, United
Kingdom of Great
Britain and Northern
Ireland*

voja i da je potencirala nacionalističku formu popularne kulture – turbo-folka (<http://www.ce-review.org/00/24/monroe24.html>). Turbo-folk je smatran produktom režima u vreme vladavine Slobodana Miloševića, kako bi se narodu pažnja skrenula sa realne situacije. Povezivan je sa novim sistemom vrednosti koji uključuje agresivnost, militarizam, u kome se promovišu ratni profiteri, biznismeni, sumnjivi bogataši i slično. Muzika, konkretno turbo-folk, glavni je promoter novih vrednosti i to putem izgleda pevača, ali i konteksta u kome egzistira. Pesme, iako deluju obično, promovišu nacionalističke ideje. Porast popularnosti turbo-folka povezuje se sa specifičnom političkom situacijom u državi, ratovima, stradanjima, beznadom, depresijom i psihičkom destabilizacijom koja zahvata celo društvo. Na popularnost turbo-folka uticali su mas-mediji. Pojava novih, privatnih televizija koje promovišu nove pevače u visokobudžetnim spotovima, koji su bili suprotni realnom stanju u društvu, pružali su, po tadašnjem mišljenju, novi vid eskapizma kome su pribegavali “obični ljudi”. Estetika nove “turbo-folk kulture” opisivana je kao polje ogoljene amoralnosti (Kronja 2001).

U ovom radu ovakav ideal-tipski model “intelektualističke” kritike turbo-folka suprotstavljen je stavovima ljudi koji tu muziku slušaju. Fokus je usmeren na način na koji turbo-folk osmišljavaju njegovi konzumenti. Naša pretpostavka je da ljudi kroz muziku definišu sebe, odnosno formiraju svoj identitet u odnosu na sebe same, grupu kojoj pripadaju, kao i u odnosu na *druge*, tj. na kulture kojima ne pripadaju i da se sagledavanjem tih odnosa mogu razumeti kako kritike turbo-folka, tako i njegove afirmacije.

Metod

Istraživanje je sprovedeno u Staroj Pazovi u toku juna 2006. Obuhvatilo je petnaest intervjua, a starost ispitanika bila je 17-20 godina. Ispitivanje je izvedeno putem razgovora, tj. neformalnog intervjua. Polustrukturirani intervju koji je najpre sniman, a kasnije transkribovan, izabran je zato što omogućava mnogo spontaniji razgovor uz minimalne sugestije. Na taj način se najbolje stiče uvid u stavove ispitanika bitnih za analizu javnog diskursa o turbo-folku.

U razgovorima fokus je bio na sledećim temama:

- opšti stavovi o narodnoj muzici (viđenje pojma “narodnjaci”, klasifikacija muzike i pesama, prihvatanje turbo-folka kao savremene narodne muzike i pojam “Granda”)
- lik pevača narodne muzike kao vizuelizacija same muzike i njegovo prihvatanje kao predstavnika “kulture” i “tradicije”
- popularnost “narodnjaka” (koji su razlozi, posledice i implikacije)
- karakterizacija ljudi koji slušaju tu vrstu muzike

- stavovi o muzičkim festivalima (Sabor trubača u Guči, Exit i ljudi koji ih posećuju)
- povezanost popularnosti “narodnjaka” sa političkim i društvenim dešavanjima
- da li se i koliko identitet pojedinaca gradi kroz narodnu muziku?

Na osnovu zabeleženih razgovora konstruisan je ideal-tipski model odnosa ispitanika prema turbo-folku.

Ideal-tipska deskripcija

Svi ispitanici slušaju narodnu muziku i imaju pozitivan stav o njoj. Na pitanje o muzičkim preferencijama većina ispitanih odgovara neodređeno, najčešće rečima “sve” i “svašta”. Pretežno je u pitanju domaća muzika. Pri izboru muzike važni činioci su lično raspoloženje, društvo u kome se nalaze i mesto. Izraz “narodna muzika” poistovećuje se sa “narodnjaci” i taj termin se najviše koristi. Manji deo ispitanih tu muziku sluša u svakoj prilici, dok je većina sluša na žurkama, kada izađe, i smatra je neprikladnom za slušanje kod kuće, sem kada je u pitanju dobro raspoloženje, neka posebna prilika ili kada je potrebna “energija” (*kada usisavam*) i u tom slučaju slušaju se određene, posebno izabrane pesme. Od ostalih vrsta muzike zabavna je vrlo slušana, ali napominju da je nje sve manje. Rok, metal, pank i slični muzički pravci su, sem u vrlo malom broju slučajeva, neprihvatljivi, jer su “strani” i “ne odgovaraju našem mentalitetu”.

Kod ispitanika koji slušaju narodnu muziku, uglavnom je prisutna podela na “stare” i “nove” narodnjake. Stari narodnjaci traju, neguju tradiciju, njihove pesme se pamte, vrede, predstavljaju “pravu narodnu muziku” (*Toma Zdravković je pevao pre 20 godina, pa se i dalje sluša*), i to je muzika koja se sluša i kod kuće. Kod njih se vrednuje glas i kvalitet. “Novi narodnjaci”, tzv. novokomponovani, manje su kvalitetni, pesme vrlo kratko traju, veoma je bitan fizički izgled pevača. Elementi po kojima smatraju da se prepoznaje narodna muzika su reči i ritam, ali su vrlo važni “narodni instrumenti”, a to su frula, harmonika, trube, tamburice (*Po meni su narodnjaci ove stare šumadijske pesme*) i to je muzika koja se uživo peva. Po mišljenju nekih, da li je pesma narodna ne određuje muzika, koliko ritam i reči “koje te pogode, u kojima se baš, baš pronađeš”, to je “baš srpska muzika”. Vrlo je bitna odlika da su narodnjaci “muzika u kojoj se pronađeš, koja te pogodi”. To je mišljenje koje prevladuje. Osim što im je važno da li je pesma narodna ili nije, bitan im je i izgled samog pevača/pevačice, tj. njegovog/njeno oblačenje (*Tina Ivanović po oblačenju uopšte ne spada u narodnjake pošto narodna muzika obično ide uz narodnu nošnju, a ovo je više moderno*). Deo ispitanika smatra da je izgled koji promovisu neke pevačice negativan jer ne odgovara onome što smatraju društveno prihvatljivim.

Teme koje su prisutne u pesmama su obične teme iz svakodnevnog života, najčešće žaljenje za nečim izgubljenim, neka neostvorena želja. Pevačica koja je izuzetno slušana je Ceca (*Svako voli Cecine pesme jer je to prava narodna muzika*). Po nekima, ona je pravi primer jednog narodnjaka, ali preovlađuje mišljenje da je ona negde na granici između narodnog i zabavnog (*Njene pesme su i narodne i zabavne; noviji tekstovi uopšte nisu narodnjački, valjda turbo-folk*).

Vrlo je zanimljiv način na koji ispitanici koncipiraju pojam turbo-folka. Njega uglavnom vezuju za “novokomponovane” pevače i “Grand”. Na pitanje da li to smatraju narodnom muzikom postoji tri tipa odgovora. Prvi i najčešći je da je to u potpunosti narodna muzika, ali da su u nju unete određene varijacije (*Grand je teška narodna muzika. Iako je osavremenjena i dalje je narodna, samo što je ovako pristupačnija, bliža omladini; ona je savremena, ali i primitivna*). Drugi tip mišljenja je da to nikako nije narodna muzika. Objašnjenje je da je suviše urbanizovana, nakićena i da u sebi nema tradicije, da je to izmišljena muzika koja u sebi skoro da nema narodnog, ima elemente muzike drugih kultura, a da se samo zove našom (*Ako pustiš muziku iz Turske i Azerbejdžana, onda to nije naše*). Treći tip odgovora predstavlja izvesnu sintezu dva prethodna. Po njihovom mišljenju ne postoji tačna definicija turbo-folka, smatraju da se nalazi na granici narodnog i zabavnog i da ga nije moguće svrstati ni u jednu od te dve kategorije. U govoru ispitanika “Grand” najčešće ima isto značenje kao i termin turbo-folk. Nazivu muzičke produkcije i emisije dodeljeno je novo značenje i karakteriše se kao muzički pravac pod koji se svrstava *novokomponovana muzika*. Uprkos velikoj popularnosti, uglavnom je kod ispitanika prisutna određena averzija. Porede ga sa Las Vegasom, zapadnim uticajem i najčešći pridevi su “šljašteće” i “nakićeno”.

Kada se govori o stavovima ispitanika o pevačima narodne muzike, odnosno turbo-folka u onom obliku kako su ga sami definisali, prisutno je prilično negativno mišljenje, osim kada se govori o starijim pevačima. Mišljenje je da su za njihovu popularnost od izuzetnog značaja marketing i mediji. Oni nisu onakvi kao što ih predstavljaju, nije realno kada se govori o njima i njihovom životu kao da su savršeni (*Ovo je Srbija, a ne Holivud*). U svakom slučaju najčešće se govori o njima kao zabavljačima i napominje se da je njihov osnovni cilj zarada novca, a da ne pevaju iz srca kao što smatraju da je bio slučaj ranije. Zameren im je način oblačenja, ponašanje i stil života koji se tumači kao neprimeran za Srbiju, kao i to što su se “previše ugledali na Zapad”. Smatraju da se narodna muzika predstavlja i kroz pevača, njegovo ponašanje i način oblačenja (*čuješ neku pesmu koja ti se sviđa, a kada vidiš ko je peva...*). Na pitanje da li su ti pevači reprezentanti “kulture” (koliko su oni nosioci “balkanskog”, kao što se govori) odgovor je da najčešće jeste tako, ali da ne bi uvek

trebalo (*Kada odu u inostranstvo i pevaju oni nas predstavljaju, nije to baš uvek pozitivno*).

Kada je reč o popularnosti narodnjaka, postoji nekoliko tipova odgovora. Najčešći je da je to muzika koja *se sluša od davnina, potekla iz naroda i normalno da voliš nešto svoje*. Uz to, prema mišljenju nekih, razlog što ostali muzički pravci ne mogu da opstanu ovde je taj što *ima mnogo nepismenog naroda, pa je normalno da ne slušaju ono što ne razumeju*. Drugi tip odgovora je privlačan izgled pevača iako to naizgled nema mnogo veze sa muzikom. Zanimljivo je da ispitanici smatraju da je veći broj žena nego muškaraca koji slušaju tu muziku. Jedno od objašnjenja popularnosti narodnjaka je konformiranje zahtevima društvene zajednice kojoj pojedinac pripada (*svi to slušaju, pa moraš i ti*). Pozitivno je to što nas predstavljaju u inostranstvu, što i tamo pevaju narodne pesme kako bi i iseljenici mogli čuti svoju muziku. Negativno je to što narodnjaci mogu da utiču na neke ljude. Ljudi se poistovećuju se pevačima iako izričito tvrde da to nije slučaj kada su oni u pitanju. (*Svako sluša onog pevača koji mu je sličan, ili bi želeo da bude*). U nekoliko razgovora je izražen vrlo negativan stav o kulturi turbo-folka kao načinu *poseljačavanja društva i vraćanja na niži nivo kulture*.

Jedna od tema koje su bile zastupljene u razgovorima bila je mogućnost konstrukcije prototipa, tj. nekog opšteg sklopa karakteristika ljudi koji slušaju narodnu muziku ukoliko je to moguće. Uočljivo je da svi odgovori ukazuju da to nije moguće jer *svi slušaju tu vrstu muzike*, ukazuju da ne postoji shema kojom je moguće ukazati na tako nešto. Jedina osobina koju ističu je da su to ljudi koji vole da se provedu, veseljaci. Negiraju ustaljenu predstavu o ljudima koji slušaju narodnjake kao "seljacima" i neobrazovanim ljudima (*kažu da su oni koji slušaju narodnjake seljaci, ali to je glupost*). Za razliku od toga, vrlo jasno daju profil ljudi koji slušaju, na primer, metal i koji je izrazito negativan. Interesantna je i činjenica da su neprihvatljivi posebno ljudi koji navodno slušaju narodnjake, a neće da priznaju (*Verovatno ih je sramota, ali ne znam zašto*).

Stav ispitanika po pitanju mogućnosti povezanosti popularnosti narodnjaka i turbo-folka sa političkim i društvenim stanjem vrlo je ujednačen. Prisutno je jako ubedenje da muzika nema apsolutno nikakve veze sa politikom. To su dve potpuno odvojene sfere koje nemaju nikakvih dodirnih tačaka. Smatraju da politika ne može i ne sme imati uticaja na muziku. Muzika je vezana za običan život, najčešće provod, dok je politika nešto što je ne može ni u kom slučaju poremetiti.

Kada govore o pozitivnim aspektima narodnjaka ispitanici su vrlo kategorični. Kontradiktorno tim stavovima, kada je reč o tome da li smatraju da se njihov (tj. ispitanika) identitet gradi kroz narodnu muziku i da li oslikava njihovu ličnost, izričito tvrde da slušanje te vrste muzike nema

nikakvog uticaja na njih. Međutim, smatraju da je to slučaj sa, na primer, pankom. Njihov stav je da, iako se pronalaze u pesmama kao što su ranije naveli, muzika ne utiče na njihov identitet i način razmišljanja (*Ne može muzika da promeni ljude*).

Zanimljivo pitanje koje je, između ostalog, postavljano tokom razgovora je vezano za muzičke festivale koji privlače veliku pažnju javnosti, a to su Sabor trubača u Guči i Exit, kao dva relativno različita događaja. Kada se govori o Guči, prva asocijacija je “truba – srpski instrument”, ona je shvaćena kao obeležje naše države, srpski folklor, prava kultura, tradicija. Uloga Guče je da očuva tu tradiciju i mišljenje je da će ona još dugo trajati jer oslikava temperament naroda. Za razliku od Guče, kada se govori o Exit-u, stavovi su uglavnom negativni. Preovlađuju stereotipi poput *gomila narkomana, mnogo droge, alkohola* i slični. Sem toga, popularnost Guče se vezuje za Srbiju, Balkan, neku lokalnu zajednicu kojoj pripada, dok je Exit nešto drugo. Smatraju da, iako možda nije baš *pravo srpsko i više je tuđe*, poznatiji je u svetu i, iako ga konotiraju prilično negativno, možda način na koji ćemo “mi” biti prihvatljiviji na Zapadu.

Interpretacija

Kroz dva posmatrana diskursa o turbo-folku, “intelektualistički“ i “narodnjački“, na različite načine, kroz svakodnevnu društvenu komunikaciju gradi se njegovo značenje. Ovi diskursi, iako različiti i vezani za relativno različite društvene grupe, međusobno korespondiraju. Nijedan od narativa se ne posmatra kao istinit ili ne, već se analizira način na koji se preko njih gradi jedna priča o sebi i drugima. Intelektualistička kritika turbo-folk često generalizuje, a svaka generalizacija se zasniva na redukcionizmu što dovodi do stvaranja stereotipa (Todorova 1999: 15). Turbo-folk se u ovom diskursu karakteriše kao preteran, melodramatičan, suviše očigledan. Prema Fisklu, “intelektualistička kritika često je precizna u svojim analizama, ali sklona pogreškama u vrednovanju” (Fisk 2001: 133).

Analizirajući narative ispitanika i način na koji opisuju turbo-folk, pri čemu se izjašnjavaju kao slušaoci iste, uočava se težnja ka postavljanju izvesnih kategorija unutar samog muzičkog žanra. Ispitanici smatraju da postoje “stari” narodnjaci. To je muzika koja vredi i odražava pravi kvalitet. Potvrda njenog kvaliteta je upravo vreme, tj. trajanje, koje smatraju najboljim pokazateljem vrednosti. Nju odlikuje i prisustvo “srpskih narodnih” instrumenata. Najvažnije vrednosti koje se shvataju kao “narodno blago” su autentičnost (*jer je to samo naše*), tradicionalnost, istorija. Drugu kategoriju koju opisuju čine “novi“ narodnjaci, tj. “novokomponovani” ili “turbo-folk”, i smatraju da je to na neki način narodna muzika kontaminirana savremenošću. Ona je i dalje narodna, nastala je u narodu, ima obične teme, ali nikada ne može u potpunosti biti prihvaćena kao *nešto naše* i

njena vrednost se stalno dovodi u pitanje upravo iz razloga što je u njoj prisutno (po njihovom mišljenju) nešto drugačije, tuđe. Te novine mogu biti okarakterisane kao *uticaj zapada*, *pop uticaj* ili, u drugom slučaju, prizvuk istoka, *turski i azerbejdžanski melos*. U tom slučaju vrednost je dovedena u pitanje jer je nečemu što je samo naše, izvorno, tradicionalno dodata komponenta nečega novog, tuđeg, što ne potiče odavde, potencijalno opasnog, nečega što može ugroziti stabilnost postojeće strukture jer sa sobom nosi i nova značenja i poruke koje mogu promeniti osnovni način percipiranja te pojave, tj. došlo je do narušavanja ili pomeranja ustaljenih granica. Podela nečega što je prividno celina (narodnjaci), stvaranje granice unutar strukture, podela na novo:staro, vredno:ne-vredno, ono što traje:ono što nestaje nastala je usled te razlike u načinu na koji je izgrađeno svakodnevno shvatanje muzike gde su suprotstavljeni, sa jedne strane tradicionalno, autentično, izvorno, naše, a sa druge strane moderno, savremeno. Ovo razgraničavanje govori o težnji čoveka da uredi svoj sistem shvatanja, a to čini upravo dodeljujući izvesne vrednosti svakom segmentu tog sistema.

Definisanje životnog stila koji se vezuje za ljude koji slušaju turbo-folk jedna je od tema o kojima se govori i u “intelektualističkom” diskursu, i u narativima ispitanika. U tekstovima od devedesetih pa nadalje prisutna je jaka težnja da se konstruiše što jasnija i preciznija slika o ljudima koji slušaju turbo-folk. Intelektualistička kritika čoveka koji sluša ovu vrstu muzike opisuje kao osobu koja ima manji stepen kritike i osećaja za realnost. “Takvi ljudi” su vid urbanih seljaka, npr. “ljudi koji napuštaju selo i dolaze u grad, ali sa sobom nose specifičan sklop ličnosti i dalje zadržavaju svoje navike koje su im u prirodi”. Oni turbo-folk u novoj sredini prihvataju kao svoj i svoj novi životni prostor usvajaju i menjaju. Oni su i dalje definisani kao seljaci, ali i kao nova kategorija koja više ne pripada domenu seoskog, ali se i dalje ne smatra urbanom bez obzira na ekonomski status. Prototip čoveka koji sluša turbo-folk kao nacionaliste, primitivca, seljaka niže intelektualne sposobnosti suprotstavljen je liku građanina. Na taj način njima se ne daje pravo posedovanja sopstvenog identiteta, negira se njihov kulturni kapital, odnosno oni se smatraju nepodobnim za bilo kakav doprinos i uopšte uticaj na “građansku, visoku kulturu”. Stvarajući tako “podeljenu” kulturu kroz svakodnevnu praksu, oni je usvajaju i menjaju prema svojim potrebama, kroz nju kreiraju svoje stavove. Muzika je u ovom slučaju mesto na kome se sukobljavaju grupe različitih interesa u borbi za razgraničavanje. Upravo ta dihotomija u sistemu klasifikacije omogućava izgradnju identitetskog prepoznavanja. Ta vrsta kulturnog esencijalizma gde se vrlo različite grupe ljudi svrstavaju pod kategorije seljaka i građana vrlo je relativna jer markeri po kojima se određuju veoma variraju u zavisnosti u kom kontekstu se posmatraju (Živković: 1997).

Suprotno tome, iako su okarakterisani kao pripadnici takve grupe, tj. iako su označeni u građanskom diskursu kao seljaci i primitivci, ispitanici tvrde da apsolutno ne postoji način da se opiše osoba koja sluša narodnjake. Smatraju da nije moguće utvrditi jednu ili skup osobina po kojima se oni izdvajaju ili razlikuju od ostalih. Oni slušaju tu muziku, vole je, smatraju delom svoje kulture, ali nikako ne podržavaju tezu da je ona neki marker koji ih označava u bilo kom smislu. Termin “primitivac” kojim su oni kao muzički slušaoci označeni je za njih besmislen, uvredljiv i neosnovan. Suprotno tome, kada je karakterizacija drugih u pitanju, ispitanici poseduju vrlo jasnu sliku o ljudima koji slušaju druge muzičke pravce. Primer za to je njihov stav o ljudima koji posećuju muzički festival Exit. Stereotipi koji se tu javljaju su vrlo česti. Smatraju da su to uglavnom *narkomani*, *alkoholičari*, *kao da su u svadi sa svakim delom tela*. To je prilično precizna slika drugih, onih kojima ne pripadaju. Upravo kao što su oni, sa jedne strane, okarakterisani kao “seljaci” i “džiberi”, s druge strane, oni na isti način to čine samo u suprotnom smeru. Određujući grupu kojoj ne pripadaju kao negativnu, dodeljujući joj loše karakteristike, oni se ograđuju od istih, jer uz postojanje kategorije drugi stvara se mogućnost konstruisanja kategorije “mi”. Stvaranje slike o sebi, ali i drugima se vrši upravo usvajanjem slike koju taj drugi ima o nama (Živković 1997). Ta binarnost u ljudskom shvatanju koja je potrebna čoveku da organizuje svoj svet i “uredi” kaos, vrlo često predstavlja izvor vrlo jakih stereotipa. Na taj način stereotip je postao jedno od osnovnih sredstava u obrazovanju i ustaljivanju stavova.

Zaključak

Muzika pruža mogućnost različitog čitanja značenja koje je za nju vezano. U različitim diskursima turbo-folk je interpretiran zavisno od prihvatanja, odnosno neprihvatanja značenja koja su mu dodeljivana. Prema tome, muzika koju određena grupa ljudi sluša i diskurs u kome egzistira ne predstavlja samo njihov pogled na svet, već govori i o usvojenim zahtevima vremena i društvene mode, kao i o procesu kreiranja identiteta. Konstruisanje sopstvenog identiteta utvrđivanjem granica, definisanjem drugih, samopotvrđivanjem, svakodnevni je proces. To znači da turbo-folk sam po sebi nema određena značenja, već se ona utiskuju u njega kroz svakodnevnu praksu. Kroz muzičko ponašanje se stvara identitet. Identitet nije fiksna konstrukcija, on je dinamičan, ne može se posmatrati kao homogena tvorevina, već pre kao konstrukt izgrađen od mnogo segmenata, slojeva. On se konstantno menja i izgrađuje kroz svakodnevnu društvenu interakciju, a muzičko ponašanje je samo jedna od mnoštva kategorija u okviru kojih se ovaj proces odvija.

Literatura

- Bilefeld U. 1998. *Stranci: prijatelji ili neprijatelji*. Beograd: Čigoja, Biblioteka XX vek
- Cloonan M. 1999. Pop and the Nation-State: Towards a Theorisation. *Popular Music*, 2: 193
- Čolović I. 2000. *Bordel ratnika*. Beograd: Čigoja, Biblioteka XX vek
- Domenak Ž. 1991. *Evropa: kulturni izazov*. Beograd: Čigoja, Biblioteka XX vek
- Fisk Dž. 2001. *Popularna kultura*. Beograd: Clío
- Jansen S. 2001. Svakodnevi orijentalizam: Doživljaj "Balkana"/"Evrope" u Beogradu i Zagrebu. *Filozofija i društvo*, 18: 33
- Prica I. 1991. *Omladinska poikultura u Beogradu; simbolička praksa*. Beograd: Etnografski institut SANU
- Rot K. 2000. *Slike u glavama*. Beograd: Prosveta, Biblioteka XX vek
- Steinberg M. 2004. When Politics Goes Pop: on the intersections of popular and political culture and the case of a Serbian student protests. *Social Movement Studies*, 1: 3
- Vidic-Rasmussen Lj. 1995. From Source to Commodity: Newly-Composed Folk Music of Yugoslavia. *Popular Music*, 14: 241
- <http://www.ce-review.org/00/24/monroe24.html>

Jelena Sučević

Two Narratives on Turbo-folk Music: Analysis of Meaning Construction

This paper analyzes the concept of turbo-folk music as an important marker in the process of creating personal and national identity in various discourses. The "intellectual" discourse, which criticized turbo-folk and its consumers as elements of nationalistic politics, especially during the 1990's in Serbia, is confronted to the narratives of the subjects who listen to this kind of music. Their point of view is that there are no traces of political conscience or ideology in turbo-folk music. Various meanings appointed to turbo-folk and its interpretations show that the identity is not a fixed category, but is rather a product of social interaction. In the case of turbo-folk music, it is shown that music behavior can form, among other things, personal/national identity.

